

บทวิเคราะห์

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย

รุ่งนภา โอภาสปัญญาสาร
นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์

มกราคม 2552

สายนโยบายการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย

รุ่งนภา โอภาสปัญญาสาร *
นิตินัน พงศ์ปิยะไพบูลย์ *

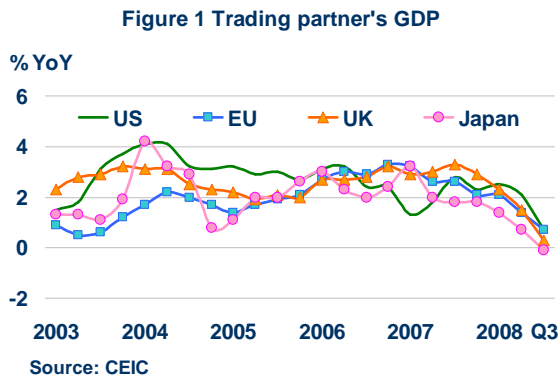
ปัจจุบัน นางสาว รุ่งนภา โอภาสปัญญาสาร (E-mail: rungnapo@bot.or.th) และ
นาย นิตินัน พงศ์ปิยะไพบูลย์ (E-mail: nitisanp@bot.or.th) เป็นเศรษฐกร

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจด้านอุปทาน
ฝ่ายเศรษฐกิจในประเทศ
สายนโยบายการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับ
ธนาคารแห่งประเทศไทย และไม่ได้สะท้อนความเห็นของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อภาคการส่งออกซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยในปี 2007 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์สร้างรายได้จากการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 16.3 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ² โดย 11 เดือนในปี 2008 มูลค่าการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ยังขยายตัวร้อยละ 6.0

ร้อยละ 6.0 เทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน อย่างไรก็ตาม ปัญหาวิกฤตการเงินสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่ม G3 (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น) จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในระยะต่อไป

1. สถานะและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในช่วงไตรมาสที่ 4 ปี 2008

การประเมินสถานะและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในการศึกษาวิเคราะห์จาก 3 มุมมอง คือ 1) มุมมองด้านการผลิต 2) มุมมองด้านการส่งออก และ 3) มุมมองด้านผลประกอบการของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนี้

1.1 ประเมินจากด้านการผลิต

หากพิจารณาจากดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (Manufacturing Production Index: MPI) พบว่า **MPI ของหมวดอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้นในเดือนพฤศจิกายน 2008 หดตัวร้อยละ 6.2 เทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน นับเป็นการหดตัวเดือนแรก**หลังจากที่ดัชนีชะลอตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกรกฎาคม โดยเฉพาะหมวดแผงวงจรรวม (Integrated Circuits: IC) ที่การผลิตเริ่มลดลงมากในเดือนนี้ สำหรับ MPI หมวด Hard Disk Drive ที่ขยายตัวสูงในช่วงที่ผ่านมาและเป็นองค์ประกอบหลักของการขยายตัวในดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (Figure 2) ได้หดตัวร้อยละ 0.7 เทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน ซึ่งนับเป็นการหดตัวครั้งแรกในรอบ 5 ปี

หากพิจารณาด้านกำลังการผลิต อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีดัชนีกำลังการผลิต (Capacity Index) เพิ่มขึ้นในปี 2008 เนื่องจากหมวด Hard Disk Drive ได้ขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจากปี 2007 ถึงร้อยละ 30.8 สอดคล้องกับการสนับสนุนจากภาครัฐในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนของอุตสาหกรรม Hard Disk Drive³ สำหรับอัตราการใช้กำลังการผลิต

¹ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในบทความนี้ หมายถึง Computer, Computer parts, Integrated Circuits, Integrated Circuit parts และ Telecommunication Equipments ทั้งนี้ ไม่รวม Electrical Appliances

² คำนวณโดยใช้หลัก Customs basis

³ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการยกระดับความสามารถอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนของอุตสาหกรรม Hard Disk Drive วงเงินประมาณ 1,600 ล้านบาท เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2007 เพื่อช่วยยกระดับอุตสาหกรรมการรับจ้างผลิตขึ้นส่วนใหญ่สู่การผลิตและออกแบบ Hard Disk Drive เพื่อให้ไทยมีความพร้อมในการรองรับการย้ายฐานการผลิตอิเล็กทรอนิกส์จากประเทศผู้ผลิตเดิมที่ต้นทุนสูง รวมทั้งรักษาฐานการผลิตเดิมที่มี ด้วยการลงทุนวิจัยพัฒนาและสร้างบุคลากรด้านอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ชั้นสูงในภูมิภาคเอเชีย (รายงานสรุปสถานะของประเทศ จัดทำโดย สศช. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สศค. สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง สมช. และ ธปท. กันยายน 2008)

(Capacity Utilization Rate) ของสินค้าหมวดอิเล็กทรอนิกส์ในเดือนพฤศจิกายน 2008 ลดลงต่อเนื่องจากเดือนที่แล้วมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 58.7

Figure 2 Manufacturing production

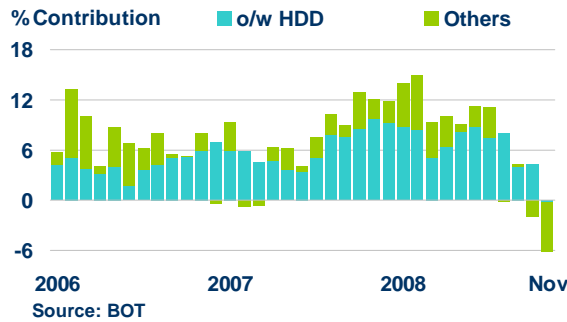
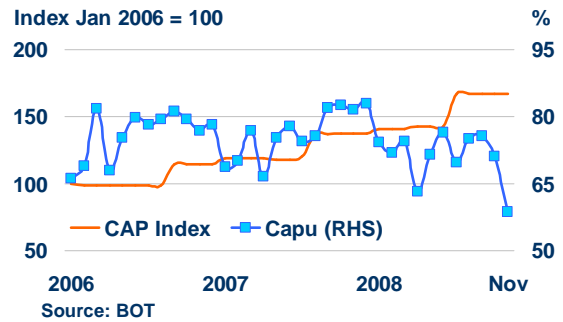

Figure 3 Capacity index and capacity utilization rate

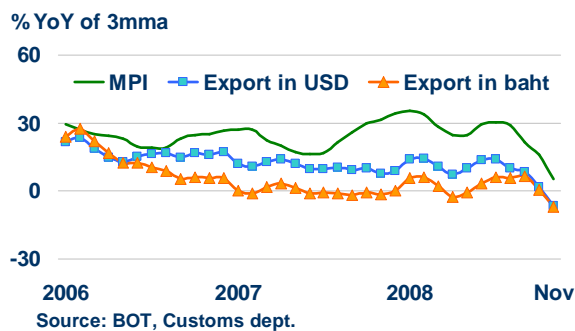

จากข้อมูลโครงการการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจและธุรกิจระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและนักธุรกิจ (Economic/Business Information Exchange Program between the Bank of Thailand and the Business Sector) ในหมวดอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การผลิตในหมวดอิเล็กทรอนิกส์ชะลอตัว โดยเริ่มเห็นสัญญาณตั้งแต่ในไตรมาสที่ 3 ที่ยอดขายและคำสั่งซื้อจากต่างประเทศเริ่มชะลอตัว อันเป็นผลจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินโลกทำให้อุปสงค์ในตลาดโลกลดลง เพื่อเป็นการปรับตัว บริษัทต่างๆ ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จึงลดการใช้กำลังการผลิตลงในไตรมาสที่ 4

1.2 ประเมินจากด้านการส่งออก

ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2008 การส่งออกของหมวดอิเล็กทรอนิกส์ ขยายตัวจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 6.0 คิดเป็นมูลค่ารวม 23,964.6 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. มีหมวดสินค้าส่งออกที่สำคัญคือ คอมพิวเตอร์และแผงวงจรรวม (Integrated Circuits: IC) โดยมีมูลค่าการส่งออกคอมพิวเตอร์ 15,677.6 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

Figure 4 MPI & Export of Thai Electronics

ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อน และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดในหมวดอิเล็กทรอนิกส์ โดยตลาดส่งออกคอมพิวเตอร์ที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ส่วน IC มีมูลค่าการส่งออก 6,834.1 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ. หดตัวลงจากระยะเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 7.8 โดยตลาดส่งออก IC ที่สำคัญของไทย คือ

ฮ่องกง ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์โดยรวมทั้งปียังคงขยายตัวโดยเฉพาะในช่วงกลางปี แต่เริ่มมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนในช่วงไตรมาสที่ 4 ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของวัฏจักรขาลงในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อพิจารณาวงจรการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไทยกับดัชนีชี้้นำของเศรษฐกิจสหรัฐ (US Manufacturing ISM) และดัชนีชี้นำของกลุ่มเศรษฐกิจ G7⁴ (OECD G7 Leading Indicator) พบว่ามีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน โดยดัชนีทั้งสองเคลื่อนไหวนำการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไทย หากพิจารณาในช่วงวิกฤตการณ์ดอทคอม (Dot Com Crisis) ปี 2000-2002 การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของ

⁴ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และแคนาดา

ไทยชะลอและหดตัวตามเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและกลุ่ม G7 อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างการส่งออกของไทยในปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พบว่าสินค้าส่งออกหมวดอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่ามากกว่าสินค้าหมวดอื่น ๆ แต่พึ่งพิงตลาดกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วน้อยกว่า จึงเป็นไปได้ว่า เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ต่อการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจประเทศอื่นๆ ที่เป็นตลาดส่งออกของไทย

Figure 5 and 6 Thai Electronics Export Cycle V.S. Business Cycle of US and G7 Economy

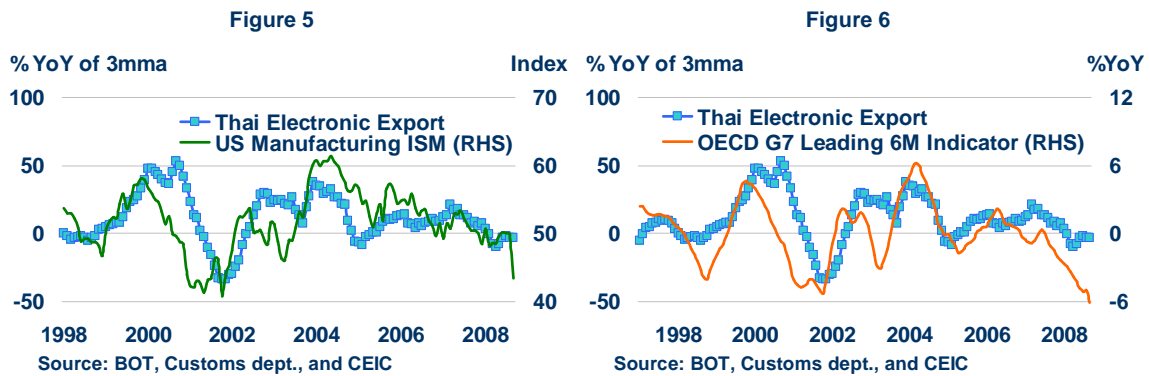
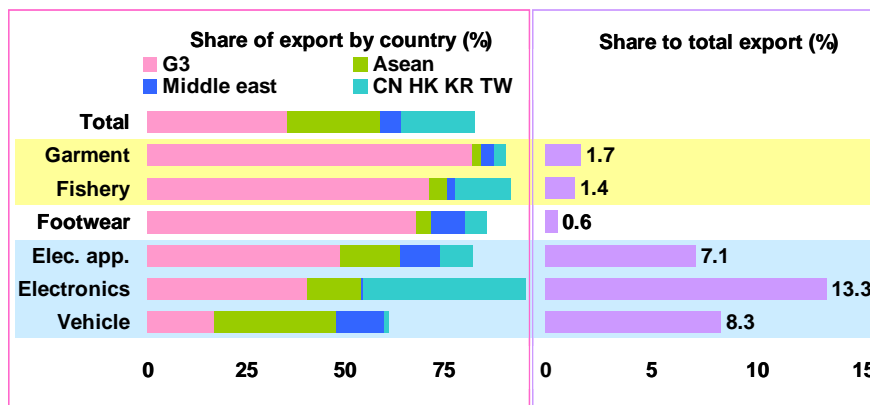

Figure 7 Share of Thai Export

Source: Thai Customs Department

As of Aug 2008

Figure 8 Market Destination of Thai Electronics Export

Share by value (%)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU	19.99	19.35	18.79	20.10	19.49	18.85	17.68	16.35	16.45	15.90
UNITED STATES	28.24	26.56	24.55	20.81	21.37	14.80	15.35	14.57	16.25	15.96
JAPAN	8.08	7.58	9.88	10.76	6.43	7.30	10.41	10.80	9.61	8.99
ASEAN	25.24	26.72	24.26	24.73	25.83	24.61	23.63	20.78	18.05	15.32
CHINA	5.39	3.39	4.45	5.61	6.92	10.66	12.59	16.29	14.33	19.85
TAIWAN	6.13	8.13	8.49	6.62	6.90	9.40	6.58	5.35	7.28	5.04
HONG KONG	2.58	3.10	3.45	4.54	6.68	7.90	8.07	10.09	11.15	11.87
KOREA	0.80	1.76	2.39	2.69	3.13	2.69	2.50	2.86	2.86	2.91
Others	3.56	3.41	3.74	4.15	3.25	3.79	3.18	2.92	4.03	4.17

Source: Thai Customs Department

อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังจากปี 2002 โครงสร้างตลาดส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญของไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน (Figure 8) โดยตลาดอาเซียน สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป มีสัดส่วนลดลง ในขณะที่ตลาดจีนและฮ่องกงมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี 2007 ตลาดในกลุ่มประเทศตะวันตก (สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 ของตลาดส่งออกทั้งหมด เล็กกว่าตลาดในกลุ่มประเทศเอเชีย (กลุ่มอาเซียน จีน ญี่ปุ่น ฮ่องกง เกาหลีใต้ และไต้หวัน) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64 ของตลาดส่งออกทั้งหมด การลดความสำคัญของตลาดสหรัฐอเมริกาสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทดสอบแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกของไทยกับเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญ ในช่วงเวลาหลังวิกฤตดอทคอม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งออกของไทยจะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มเอเชียมากกว่าเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าวัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในครั้งนี้นี้มีความแตกต่างจากวัฏจักรขาลงในช่วงวิกฤตการณ์ดอทคอม เพราะวิกฤตการณ์ดอทคอมเกิดจากปัญหาการลงทุนมากเกินไปจนทำให้กำลังการผลิตล้นเกิน (Over Investment) การคิดค้นเทคโนโลยีสารสนเทศและ

5

$$\Delta EXP = 12.46 + 0.81 \Delta USIND + 1.08 \Delta ASIAIND$$

$$(10.15)^* \quad (2.54)^* \quad (1.97)^{**}$$

Adjusted R-Squared = 0.24 S.E. of Regression = 7.55 LM(2) = 3.92 (0.14)

โดยกำหนดให้

EXP	คือ	มูลค่าการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไทย
USIND	คือ	ดัชนีชี้้นำเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา คำนวณโดย OECD
ASIAIND	คือ	ดัชนีชี้้นำเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชีย ⁵ คำนวณโดย OECD
Δ	คือ	อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันปีก่อน

หมายเหตุ:

- 1) ใช้ข้อมูลรายเดือนตั้งแต่ ม.ค. 2003 – ส.ค. 2008 รวม 68 observations จาก BOT, OECD
- 2) ตัวเลขในวงเล็บใต้ค่าสัมประสิทธิ์ คือ ค่า t-statistics ของค่าสัมประสิทธิ์นั้น
- 3) * และ ** แสดงความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ที่ระดับ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ
- 4) แม้ Adjusted R-Squared มีค่าต่ำซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการอธิบายโดยรวมของทั้งสมการ แต่แบบจำลองนี้ต้องการศึกษาเฉพาะความสำคัญโดยเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรที่สนใจเป็นการเบื้องต้นเท่านั้น

อิเล็กทรอนิกส์ใหม่ๆ ในช่วงก่อนปี 2000 เช่น อินเทอร์เน็ต ชิปประมวลผลความเร็วสูง จูงใจให้เกิดการลงทุนมากเกินไป จนกระทั่งอุปสงค์ไม่สามารถดูดซับอุปทานได้ทั้งหมด กลายเป็นปัญหาอุปทานส่วนเกินในที่สุด การปรับตัวในครั้งนั้นต้องใช้เวลาถึง 7 ไตรมาสกว่าที่อัตราการเติบโตของยอดขาย (Global Semiconductor Sales) จะกลับมาเป็นบวกอีกครั้ง โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2001 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี 2002⁶ ส่วนวัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในครั้งนี้นี้เกิดจากการหดตัวของอุปสงค์ในตลาดโลก เพราะความมั่งคั่งของผู้บริโภคได้ลดลงไปมากจากวิกฤตการเงิน Sub-prime เกิดการปลดหนี้ด้วยการขายสินทรัพย์ทั่วโลก (Global Deleveraging) และเกิดภาวะเงินฝืด (Credit Crunch) ซึ่งคงต้องใช้เวลากว่าอุปสงค์จะเติบโตมาทันกับอุปทานอีกครั้ง และหากมองในแง่ของความรุนแรง จากผลการวิจัย⁷ โดยใช้ข้อมูลจาก 50 ประเทศ ครอบคลุมช่วงเวลา 13 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงเศรษฐกิจขาลงโดยทั่วไป การใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และ IC จะตกต่ำมากกว่า GDP ประมาณ 5-7 เท่า โดยค่าใช้จ่ายด้านฮาร์ดแวร์จะลดลงมากกว่าด้านซอฟต์แวร์และบริการ

1.3 ประเมินจากด้านผลประกอบการ

จากข้อมูลทางการเงินของบริษัทในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า **ผลประกอบการในแง่ของกำไรของบริษัทในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ ณ ไตรมาสที่ 3 ของปี 2008 ปรับตัวดีขึ้น สะท้อนจากอัตรากำไรจากการดำเนินงาน (Operating Profit Margin)** โดยค่ามัธยฐานของอัตรากำไรจากการดำเนินงานของทั้งอุตสาหกรรมอยู่ที่ร้อยละ 9.8 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.2 ในไตรมาสที่ 2 แม้ว่าอัตรากำไรจากการดำเนินงานจะยังอยู่ในระดับต่ำกว่าช่วงไตรมาส 4 ปี 2007 แต่ยังคงจัดอยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทโดยรวมในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งมีค่ามัธยฐานของอัตรากำไรจากการดำเนินงานไตรมาสที่ 3 ปี 2008 อยู่ที่ร้อยละ 7.1 จากความสามารถในการทำกำไรดังกล่าว ส่งผลให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีความสามารถในการชำระหนี้ที่ดีขึ้น สะท้อนจากอัตราร้อยละได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่าย (Interest Coverage Ratio) ที่ปรับสูงขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้า ซึ่งว่าอุตสาหกรรมนี้มีความสามารถในการสร้างรายได้เพื่อจ่ายภาระดอกเบี้ยได้มากขึ้น และมีฐานะการเงินในระดับที่น่าพอใจ

สำหรับโครงสร้างทางการเงินและสภาพคล่องของอุตสาหกรรมในไตรมาสที่ 3 ปี 2008 ยังอยู่ในเกณฑ์ที่เข้มแข็ง บริษัทส่วนใหญ่มีระดับหนี้สินต่ำกว่าทุน เห็นได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ โดยค่ามัธยฐาน D/E Ratio ของกลุ่มอุตสาหกรรมอยู่ที่ระดับ 0.5 (มัธยฐานของตลาดหลักทรัพย์อยู่ที่ 0.8) ส่วนสภาพคล่องซึ่งสะท้อนจากอัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเวียน (Current Ratio) นั้นค่ามัธยฐานของอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากระดับ 2.2 ในไตรมาสที่ 2 มาอยู่ที่ระดับ 2.3 ในไตรมาสที่ 3 (มัธยฐานของตลาดหลักทรัพย์อยู่ที่ 1.4)

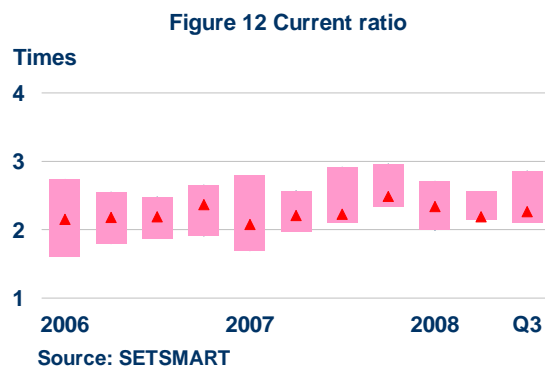
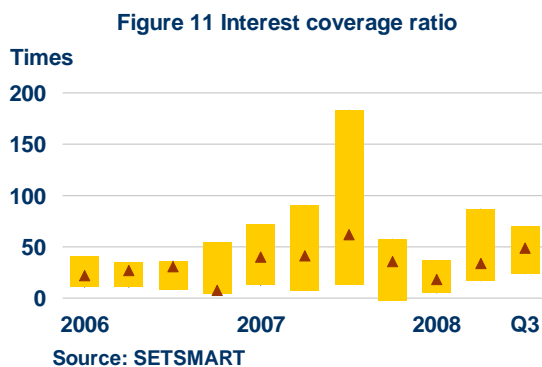
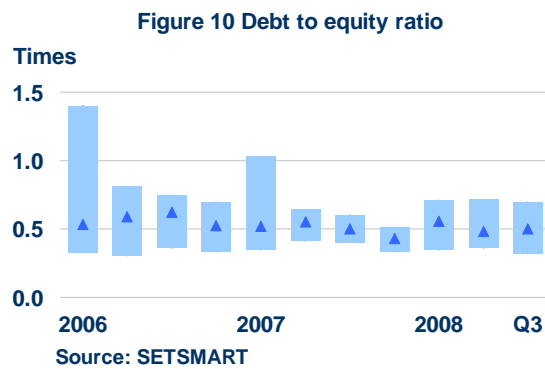
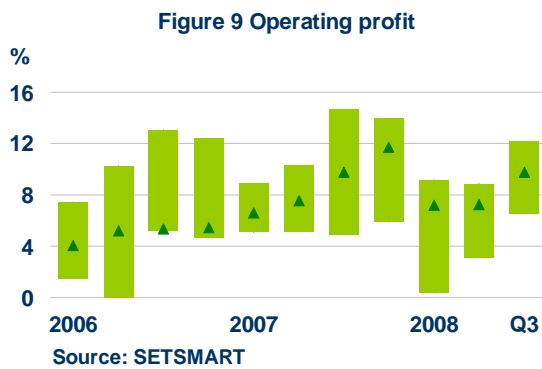
หากพิจารณาจากอัตราส่วนทางการเงินโดยรวม แนวโน้มผลประกอบการของบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2008 เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยอัตรากำไรจากการดำเนินงานกระเตื้องขึ้นอย่างชัดเจนในไตรมาสที่ 3 อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ด้วยข้อมูลทางการเงินนี้มีข้อจำกัดสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ข้อมูลของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่นำมาคำนวณมีเพียง 8 บริษัทเท่านั้น ยังมีบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่อีกมากที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ 2) ข้อมูลเหล่านี้แสดงถึงผลประกอบการในอดีต ไม่สามารถบ่งชี้ผลประกอบการที่แน่นอนในอนาคตได้ โดยเฉพาะในช่วงที่สถานการณ์มีความผันผวน

⁶ MAS Framework for the Global Electronics Industry, Money Authority of Singapore (MAS) Macroeconomic Review, April 2004 p.53

⁷ Industry trends in the downturn: A snapshot, The McKinsey Quarterly, December 2008 p.2

สำหรับช่วงไตรมาสที่ 4 ปี 2008 สถานการณ์ของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางลบอย่างรวดเร็ว ผลกระทบจากวิกฤตการเงิน Sub-prime ทำให้ความมั่งคั่งของผู้บริโภคลดลง อุปสงค์ต่อสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ได้ลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงปลายปี สะท้อนจากคำสั่งซื้อที่ลดลง บริษัทมีสินค้าคงคลังมากขึ้นจึงต้องลดการใช้กำลังการผลิตลง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท อิเล็กทรอนิกส์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ วิกฤตการเงิน Sub-prime ทำให้ธนาคารเริ่มมีความระมัดระวังและเข้มงวดมาตรฐานสินเชื่อที่ให้แก่บริษัทส่งออกในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนในกิจการจึงอาจได้รับผลกระทบ จึงมีความเสี่ยงสูงที่ผลประกอบการในไตรมาสที่ 4 จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับแนวโน้มในช่วงครึ่งแรกของปี

เครื่องชี้ด้านการเงินของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย⁸

2. Momentum ของการส่งออกอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในครึ่งแรกปี 2009

จากการวิเคราะห์ข้อมูลล่าสุดที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนแรกของบทความ ประเมินว่าภาวะอุตสาหกรรมและการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในช่วงครึ่งแรกของปี 2009 จะมีแนวโน้มดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการผลิต คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยภาคเอกชนมีความเห็นว่า อุปสงค์ต่อสินค้าจะปรับตัวลดลงมากและการบริหารสินค้าคงคลังจะเป็นปัจจัยสำคัญในช่วงวัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจแก้ปัญหาโดยการหาตลาดใหม่ๆ และการลดปริมาณการผลิตลง ซึ่งรวมถึงการลดการทำงานล่วงเวลา การลดจำนวนวันทำงานในสัปดาห์ (Short week) ทั้งนี้ เพื่อบริหารสินค้าคงคลังให้เหมาะสมกับอุปสงค์

⁸ รูปสี่เหลี่ยมแสดงช่วง Interquartile โดยขอบล่างและขอบบน คือ ค่า Percentile ที่ 25 และ 75 ตามลำดับ สัญลักษณ์ Δ แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และในไตรมาสที่ 3 ปี 2008 ยังขาดข้อมูลอีก 1 บริษัท

สำหรับด้านต้นทุนการผลิต เนื่องจากวัตถุดิบจำนวนมากของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้นต้นทุนการผลิตจึงแปรผันไปตามอัตราแลกเปลี่ยน หากอัตราแลกเปลี่ยนในปี 2009 มีความผันผวนน้อยก็จะส่งผลดีต่อการบริหารต้นทุนของอุตสาหกรรม

สำหรับด้านการลงทุนเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต เนื่องจากปัจจุบันไทยเป็น Cluster ของการผลิตชิ้นส่วนประกอบ Hard Disk Drive ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทำให้ต้นทุนการผลิตในไทยต่ำกว่าประเทศอื่นๆ จึงทำให้บริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ที่สำคัญของโลกวางแผนเพิ่มการลงทุนในไทยอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้อนุมัติส่งเสริมโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าไปแล้วคิดเป็นเงินลงทุนทั้งสิ้น 105,000 ล้านบาท ในปี 2007 และ 61,400 ล้านบาท ในปี 2008 ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของอุตสาหกรรมนี้ให้มากยิ่งขึ้นในอนาคต ถึงแม้วิกฤตเศรษฐกิจโลกจะส่งผลกระทบต่อการผลิตในช่วงปลายปี 2008 ถึงต้นปี 2009 และคาดว่าหลายบริษัทจะเลื่อนแผนการลงทุนสำหรับปี 2009 ออกไป แต่บริษัทอิเล็กทรอนิกส์รายใหญ่ที่ได้ขอรับการส่งเสริมการลงทุนระยะยาวจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน คาดว่าน่าจะยังคงดำเนินตามแผนที่เสนอไว้เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์

นอกจากนี้ ข้อมูลล่าสุดในเดือนพฤศจิกายน 2008 พบว่ามูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชิ้นกลางของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าเพียง 1,031 ล้านเหรียญ สหรัฐ. หดตัวลงร้อยละ 30.8 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันปีก่อนซึ่งอยู่ที่ระดับ 1,491 ล้านเหรียญ สหรัฐ. โดยการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชิ้นกลางเริ่มหดตัวเล็กน้อยมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม การหดตัวอย่างมากในเดือนพฤศจิกายนถือเป็นสัญญาณสำคัญที่แสดงว่าอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จะลดการผลิตลงในเดือนธันวาคมและช่วงไตรมาสแรกของปี 2009⁹

2.2 ด้านการส่งออก แม้ว่าการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2008 ขยายตัวจากระยะเดียวกันปีก่อน แต่ก็มีแนวโน้มชะลอตัวลง เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในเอเชีย (Figure 13) และคาดว่า การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์จะหดตัวในไตรมาสสุดท้ายปี 2008 สะท้อนจากยอดคำสั่งซื้อสินค้าที่ลดลงในไตรมาสที่ 4 และยอดการส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มผู้ซื้อสำคัญที่มีใช้ G3 ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ได้แก่ เกาหลีใต้ (KR) ไต้หวัน (TW) สิงคโปร์ (SG) และ จีน (CN) และจากข้อมูลล่าสุดในเดือนพฤศจิกายน 2008 พบว่า การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเริ่มหดตัวลงอย่างชัดเจนในทุกหมวดสินค้า โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนเดียวกันปีก่อนหดตัวลงร้อยละ 23.7

จากการศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) พบว่า การส่งออกกระหว่างกันเองภายในภูมิภาคเอเชีย ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกเพื่อนำไปประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปก่อนส่งไปจำหน่ายยังประเทศอุตสาหกรรมหลัก (G3) ซึ่งเมื่อนับรวมการส่งออกทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแล้ว ADB ประมาณว่ากลุ่ม G3 เป็นตลาดผู้บริโภคในขั้นสุดท้าย (Final Demand) ร้อยละ 61.3 ของสินค้าส่งออกจากภูมิภาคเอเชีย¹⁰ ดังนั้น การชะลอและหดตัวของประเทศอุตสาหกรรมหลักทำให้ยอดคำสั่งซื้อสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในไตรมาสที่ 4 เริ่มลดลงพร้อมกันทั่วโลก **ไม่ว่าจะเป็นดัชนีคำสั่งซื้อของสหรัฐอเมริกา (US new order) ดัชนีคำสั่งซื้อของไต้หวัน (Taiwan orders on hand) ดัชนีผู้ผลิตของสิงคโปร์ (Singapore PMI) และย่อมกระทบต่อการ**

⁹ การวิเคราะห์นี้ได้คำนึงถึงผลของการปิดสนามบินในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนไว้แล้ว เพราะมูลค่าการนำเข้าสินค้าทุกชนิดผ่านสนามบินโดยเฉลี่ยอยู่ที่วันละ 100 ล้านเหรียญ สหรัฐ. การปิดสนามบินในวันที่ 26-30 พ.ย. 2008 เพียง 5 วัน จึงเป็นไปได้ที่จะทำให้การนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชิ้นกลางในเดือนพ.ย. 2008 ลดลงจากเดือนต.ค. 2008 ถึง 414 ล้านเหรียญ สหรัฐ.

¹⁰ ADB (2007) อ้างอิงการคำนวณตาม Asian Input-Output Table ปี 2000 ซึ่งล่าสุด ตัวเลข Final Demand ของกลุ่ม G3 น่าจะลดน้อยลงกว่านี้บ้าง (รายงานแนวโน้มเงินเฟ้อเดือนตุลาคม 2008)

ส่งออกของประเทศไทยด้วย โดยพิจารณาได้จากการลดลงของดัชนีการส่งสินค้า¹¹ (Thai Shipment Index) และดัชนีคำสั่งซื้อสินค้าใน 3 เดือนข้างหน้าของไทย¹² (Figure 14 และ 15) และจากผลสำรวจความเชื่อมั่นของนักธุรกิจที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2008 พบว่า ผู้ประกอบการที่มีปัญหาด้านอุปสงค์จากต่างประเทศมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น (Figure 16) และจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลเศรษฐกิจ/ธุรกิจระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับนักธุรกิจในไตรมาสที่ 4 ประเมินว่าบริษัทอิเล็กทรอนิกส์จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกโดยเริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ปี 2008 เป็นต้นไป และภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยไปอย่างน้อย 6-12 เดือน

Figure 13 Export of Electronics

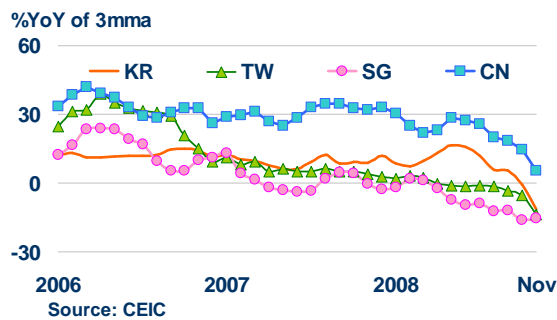

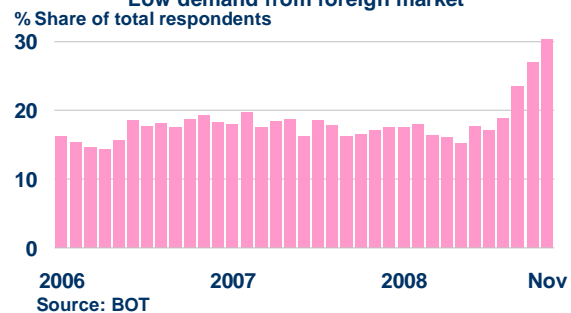
Figure 14 SG PMI & US new orders

Figure 15 Thai Order book in the next 3 months (Unchanged = 50)

Figure 16 Constraint in doing business: Low demand from foreign market

สำหรับด้านราคา ในปี 2009 ถึงแม้ว่าราคาน้ำมันและวัตถุดิบจะปรับตัวลงซึ่งช่วยลดต้นทุน แต่ในช่วงที่อุปสงค์ทั่วโลกหดตัว บริษัทผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อาจจะแข่งขันด้านราคากันอย่างรุนแรงเพื่อช่วงชิงลูกค้า โดยคู่แข่งสำคัญของไทยอยู่ในมาเลเซีย อินโดนีเซีย ไต้หวัน และ จีน ซึ่งราคาที่ลดลงมากจะส่งแรงกดดันต่อการลดต้นทุนการผลิตและการจ้างงานในอนาคตได้

หากวิเคราะห์อุปสงค์ของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์แต่ละประเภท พบว่า อุปสงค์ของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ประเภท IC เพิ่มขึ้นตามสินค้าประเภท Consumer Electronics ซึ่งมีวงจรชีวิตที่สั้นไม่เกิน 3-6 เดือน เนื่องจากมีการพัฒนาให้มีความหลากหลายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่อุปสงค์ของอุตสาหกรรม Semiconductor เพิ่มขึ้นตามจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งมีสัดส่วนการใช้ Semiconductor มากที่สุดถึงร้อยละ 41 ของการใช้เซมิคอนดักเตอร์ทั้งหมด¹³ โดยแรงขับเคลื่อนของอุปสงค์ต่อสินค้าเหล่านี้จะมาจากตลาดเกิดใหม่เป็นส่วนใหญ่ เช่น ประเทศจีน ดังนั้น **สินค้านวัตกรรมและอุปสงค์จากตลาดเกิดใหม่จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรม IC และ Semiconductor ในปี 2009**

¹¹ จัดทำโดยสำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์

¹² จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹³ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ต.ค. 2008) หน้า 20

สำหรับแนวโน้มอุตสาหกรรมสื่อจัดเก็บข้อมูล เช่น Hard Disk Drive (HDD) และ Solid State Drive (SSD) น่าจะได้รับผลกระทบน้อยกว่าตลาดเครื่องคอมพิวเตอร์โดยรวม เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันมีความต้องการจัดเก็บไฟล์ขนาดใหญ่มากขึ้น เช่น รูปภาพ ไฟล์ภาพยนตร์ ความต้องการสื่อจัดเก็บข้อมูลจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ เทคโนโลยี SSD ซึ่งเป็นสื่อจัดเก็บข้อมูลขนาดเล็ก ได้ถูกนำไปใช้หลากหลายมากขึ้นในเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดที่ต้องการหน่วยความจำ ตั้งแต่โทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องเล่น MP3 ไปจนถึงเครื่องซักผ้าและเตาอบไมโครเวฟ

2.3 ด้านการจ้างงาน จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นการจ้างงานแบบรับจ้างผลิต ผู้ประกอบการบางส่วนอาจปรับตัวโดยการยกเลิกสัญญาจ้างกับบริษัทรับจัดหาแรงงานและยังไม่บรรจุพนักงานชั่วคราว **สำหรับแรงงานที่ชำนาญงานจะยังไม่มีการเลิกจ้าง แต่จะลดเวลาทำงานลง และมีการปรับลดค่าจ้างล่วงเวลาและโบนัส ส่งผลให้พนักงานมีรายได้ลดลงมาก** เพราะโดยปกติ ค่าจ้างล่วงเวลาจะคิดเป็นร้อยละ 20-30 ของผลตอบแทนในอุตสาหกรรม บางบริษัทมีนโยบายแก้ปัญหาโดยใช้วิธีอื่น ๆ ก่อนและจะทำการเลิกจ้างเป็นทางเลือกสุดท้าย เนื่องจากแรงงานที่มีฝีมือหายากและการเลิกจ้างจะกระทบภาพลักษณ์ของบริษัท

หากพิจารณาตัวเลขการจ้างงานที่ผ่านมาในปี 2008 จะพบว่า แรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มลดลง ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งภาคอุตสาหกรรมการผลิต โดยในไตรมาสที่ 3 ปี 2008 มีแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น 310,801 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ของการจ้างงานทั้งภาคอุตสาหกรรม ซึ่งหากนับรวมกับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าแล้ว จะมีแรงงานทั้งสิ้น 445,426 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของการจ้างงานทั้งภาคอุตสาหกรรม ในครั้งแรกปี 2009 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เริ่มมีสัญญาณการจ้างงานอ่อนตัวตามคำสั่งซื้อในตลาดโลกที่ลดลงอย่างต่อเนื่องและการลดลงของอัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิต

Figure 17 Electronics Industry Employment of Thailand

Employment	2008 Q1		2008 Q2		2008 Q3	
	Persons	Share	Persons	Share	Persons	Share
Industrial Sector	5,812,918	100 %	5,568,338	100 %	5,231,397	100 %
Electronic and Electrical Industry	490,425	8.4 %	476,922	8.6 %	445,426	8.5 %
- Electronic Products	335,078	5.8 %	334,840	6.0 %	310,801	5.9 %
- Electrical Appliances	155,347	2.7 %	142,083	2.6 %	134,625	2.6 %

Source: National Statistics Office

3. สรุป

ภาวะเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและเศรษฐกิจโลกที่ถดถอยส่งผลกระทบต่อ Momentum การส่งออกอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทย แม้ความสำคัญของตลาดสหรัฐอเมริกาจะลดลงในระยะที่ผ่านมาก็ตาม แต่ประเทศในกลุ่ม G3 ยังเป็นผู้บริโภคสินค้าขั้นสุดท้ายรายใหญ่ของโลก ทำให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีแนวโน้มดีขึ้นในช่วงกลางปี 2008 ต้องชะลอตัวลงในช่วงปลายปี วัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในครั้งนี้นี้มีความแตกต่างจากครั้ง Dot Com Crisis ในช่วงปี 2000-2002 ซึ่งเกิดขึ้นจากปัญหาการลงทุนมากเกินไปจนอุปทานล้นเกิน แต่ครั้งนี้เกิดขึ้นจากวิกฤตการเงิน Sub-prime ที่ส่งผลแบบลูกโซ่เข้าไปสู่การลดลงของอุปสงค์ในตลาดโลก

จากการประเมินแนวโน้มในครั้งแรกของปี 2009 การผลิตและการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์จะชะลอตัวถึงหดตัวเนื่องจากอยู่ในวัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรม สะท้อนจากดัชนีทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคการผลิตและส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งสัญญาณชะลอตัวอย่างชัดเจนในช่วงปลายปี 2008 เช่น ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม มูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบ มูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วโลกมิใช่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น ในส่วนของผู้ประกอบการเองได้มีความตระหนักในปัญหาและมีการปรับตัวต่อภาวะดังกล่าว เช่น ลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้กำลังการผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานและรายได้ของแรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมนี้ ดังนั้น ทางการจึงควรติดตามภาวะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อย่างใกล้ชิดและเตรียมรับมือกับปัญหาการเลิกจ้างและการลดลงของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมนี้ที่อาจเกิดขึ้นในระยะต่อไป